

Sáhka Ruoktotmáhccan-ávvudeamis Siiddas 9.9.2021

Tuomas Aslak Juuso, Sámedikki ságajođiheadđji

Buorit ávvoguossit,

Sámedikki ságajođiheadđjin, lea stuorra illu leat otne dáppe Siiddas dinguin, gudnejahttimin sámi kulturárbbi dáfus dehálaš dáhpáhusa - sámečoakkáldaga ruoktotmáhccama. Mun lean Gáijjot Ánte Issáha Duommá, Tuomas Aslak Juuso, Giehtaruohttasit Gáijjoha siiddas.

Sámi kulturárbi lea okta dain ealli sáme kultuvrra vuoduin, man ala mii hukset maiddái dálá kultuvramet. Mii sámit oaidnit árbevirolaččat kulturárbámet oppalašvuohtan, mas eat sirre immateriála ja materiála kulturárbbi. Min kultuvrras dat giessasit nannosit oktii ja mitalit kultuvramet árvvuin ja máilmmioainnus.

Dát badjel 2000 dávvira čoakkáldat, man ruoktotmáhccama otne ávvudit, lea čoggojuvvon Sámeeatnamis álot 1830-logu rájes. Dat gusket guhkes mátkkis historjámet ja mitalit sámeservoša beaivválaš eallimis jagiid duohken. Čoakkáldaga dujiide välljejuvvon materiálat ja dain geavahuvvon tehnikat, sihke iešguđetlágan vuogit čijahit dávviriid, fállet midjiide dehálaš dieđu kultuvramet birra. Čoakkáldat sisttis doallá stuorra meari dieđuid maiddái ee. árbevirolaš ealáhusaiguin bargamis ja duodjeárbevierusteamet.

Dál máhcahuvvon dávvirat eai nappo leat dušše dávvirat, muhto dat laktet min máttarvánhemiidda. Dat čanastit oktii vássán áigge ja dálááigge oktan historjjá joatkkašupmin.

Dát ruoktotmáhccan lea dehálaš buot sápmelaččaide, dasgo dávvirat leat čoggon miehtá Sámeeatnama Suomas ja Petsamo guovllun. Máhcahuvvon dávviriin badjel goalmát oassi gullá nuortalaččaidda dološ kulturárbbi. Leange lihkolaš das, ahte dáid dávviriid máhcaheapmi sáhtá rahpat nuortalaččaide vejolašvuođa váldit ruovttoluotta kánske juoidá dakkár kulturárbbi, mii lea sáhtán báhcit ovdalaš áiggiid rájá duohkái.

Lean ilolaš maiddái das, ahte dán čoakkáldahkii leat várrejuvvon ođđa ja árvui heivvolaš lanjat viiddiduvvon Sámemusea Siiddas.

Riikkaidgaskasaš konteavsttas lean ieš beassan čuovvut ja váikkuhit lahka eamiálbmogiid kulturárbbi máhcahanproseassain sierra guovlluin máilmmis. Sámediggi lea leamaš mielde doarjumin eará eamiálbmogiid oazžut iežas kulturárbbi ruovttoluotta Davviriikkain, dás ovdamearkan ee. Yaqui Maaso Kova máhcaheapmi. Suomas sámedávviid máhcaheami álggahii Museaguovddáš Vapriikki Tamperees jagi 2015. Lea leamaš duodaige vuogas oaidnit, ahte dát máhcaheapmi ii leat báhcán áidna dáhpáhussan. Boahit Sámedikkis joatkit bargomet máhcahusaid ovddideami várás. Sávange, ahte boahttevuodas seammá vuohki joatkašuvvá nu dáppe mis Suomas go eará guovlluin máilmmis.

Mis sápmelaččain lea servodaga siste nana čehppodat ja áššedovdamuš iežamet kulturárbaí, dan seilluheapmái ja dan ávkingeavaheapmái. Sámi parlamentáralaš ráđis leat šiehttan ráhkadišgoahit linnjádemiid sámi kulturárbbi oasil oktasašbarggus Suoma, Ruota ja Norgga Sámedikkiiguin ja Sámiráđiin. Ulbmilin lea ráhkadit sámiid oktasaš oainnu kulturárbbi ja árbevirolaš dieđu iešráđdemis, suodjaleamis ja ávkingeavaheamis.

Sámediggi lea dán válgabajis geavvan dološmuitolága ođastusa oktavuodas maiddái sáttaságastallama, gos lea leamaš nana oaidnu iešmearridanvuoigatvuođa ja iešráđdema ovddideamis kulturárbbi oasil.

Dál, go dát mearkkašahtti čoakkáldat lea mátkkoštan ruovttoluotta Sámeeatnamii, čuovvovaš lávki leage sihkkarastit, ahte mii sámeálbmot, beassat midjiide lunddolaš vugiin oahpásmuvvat dávviriidda ja váldit ruovttoluotta dán oasi kulturárbbisteamet.

Háliidan iežan bealis sávvat buori ávvobeavve didjiide buohkaide!

Giitu.